

ספר

משפטים לישראל

כולל:

סדרת מאמרים על:

א. כח בית-דין
וכח הצבור.

ב. משפט הרצח
בזמן הזה.

ומערכת חוקים פליליים, לפי משפט התורה, התלמוד והסוסקים.

בשם:

חקת משפט

עם מקורות, באורים והערות.

מגיד דבריו ליעקב
חקיו ומשפטיו לישראל
(תהלים קמד יט)

אבל האומר לחברו לעשות, שלא עשה הוא מצדו שום פעולה, אלא שדיבר דבר בלבד, מטור גם

מצד המשלה, ואפשר שגם אם משלם לו אחר שמלא שליחותו, מצטרף זה למעשה שלוחו, וחשוב גם הוא כעושה מעשה, שהרי בדין שמים אנו עוסקים, וקמי שמיא גליא שישלם לשלוחו השכר שהבטיחו.

וראה בתומים' לב ב שצדד לומר: כי מה שאמרו רז"ל: "השוכר עדי שקרי" אין הכוונה שאמר להם במפורש שילכו ויעזבו, רק אמר להם: אם תרצו להעיד תקבלו כך וכך שכר, ואיך אין זה בגדר שליחות, הואיל ולא אמר להם: לכו והעידו! וכמיש בכתובות ע ב: "באומר כל הון אינו מפסיד", שהפגנס לאו שליחותיה קעביה, ולפיכך אמרו דוקא, שזכר ולא אומר, אלא שכתב להוכיח כן מדברי המדרש (רבה נח פ' דף) שמתחלה דרש: "מיד איש אחיו, זה השוכר את אחרים להרוג את חברו", ואח"כ דרש: "שפך דם האדם דמו ישפך, על ידי שליחי", וממה שחלקם לשנים נראה שהם שני ענינים, השוכר לא אמר בתורת שליחות, רק אם תהרוג תקבל שכר, והשולח הוא בתורת שליחות, צא הרוג את פלוני! אך הרואה במדרש' שם, שאמר ר' חנינא: "כולהם כהלכות בני נח וכי", ובבאור המיוחס לרש"י וכן במתכיה' ובגיד משה, יחכת: שמה שדרש אח"כ: "שופך דם האדם דמו ישפך, על ידי שליחי", רק לבני נח נאמר, שבהם יש שליח לדבר עברה, משאיכ בישראל, אבל מה שדרש תחלה המקרא: "אך את דמכם לנמשתים אדרש" וגו', להביא את החונק את עצמו, מוסר חברו לחיה ושוכר להרוג את חברו, נאמר לישראל, שהרי אמר שם: "יכול כחנניה, מישאל ועזריה, תיל אך", והלא לשיטת הרמב"ם ה' מלכים י ב, וככה היא דעת התוס' סנהדרין עה א (ו'ה ואס), נפתרה השאלה שבגמרא שם עה ב, שאין בני נח מצויים על קידוש השם, אפילו בעברה שהם אנוסים לעבור בסרה סיא (ראה כ"מ שם), וכבר הביא בפרשת דרכים דרוש שני דברי מהרי"ם (בדרשותיו פ' תולדות), שלשיטת הרמב"ם ה' יסוהית ה' ד, שבמקום שאמרו רז"ל: "יעבור ואל יהרג", אסור להחמיר על עצמו ולמסור נפשו, הוא הדין לבני נח בכל אזהרותיהם, שאסורים למסור נפשם, הואיל ואינם מצויים כלל לקדש השם, והוסיף שם, שאפילו לדעת התוס' ע"ז כו ב (ד"ה יכול) ושאר פוסקים, החולקים בדין זה על הרמב"ם, וטוברים שרשאי להחמיר על עצמו, (ראה ב"י י"ד ס"ו קנז מ"ש בזה), הדבר אמור רק בישראל, שעכ"פ הוא מצווה על קדוש השם, אבל כן נח שאיננו מצוה, לדברי הכל הוא אסור להחמיר על עצמו, (וראה מ"ש בדעת, מהר"ש יפה בזה), וכשדרש המדרש' תיבת אך, להוציא המוסר עצמו על קידוש השם כחנניה, מישאל ועזריה, מובן מאליו שהמדובר

מדין שמים, והנה עינינו רואות שבדברי רז"ל (דע), נזכר רק: "השוכר את אחרים להרוג

הוא רק בישראל לבד, וטעמו של דבר, שהמדרש' לחק יא בשי מקראת אלה המסוכים זה לזה, שהראשון נאמר לישראל והשני לבני נח, נראה משום, כי במקרא הראשון נאמר: "אך את דמכם לנמשתים אדרש וגו'", אדרש את נפש האדם, והורגו הרמב"ם ה' רוצח ב ג, (הובא למעלה הפרה רסו), כי לשון דרישה מורה על דין שהוא מסור לשמים, ואולם במקרא השני נאמר: "שפך דם האדם באדם דמו ישפך", ומסו מורה על משפט המסור לדין אדם, ואלה הדינים של המקרא הראשון: הורג את עצמו, שוכר הורג להרוג חברו או מוסר לחיה שתהרגו — כורשתו של המדרש' שם — הרי לא נישנו כסיני, ורז"ל אמרו בסנהדרין נס או, כל מצוה שנאמרה וכי לבני נח ולא נשנית כסיני, לישראל נאמרה ולא לבני נח, לפיכך דרש המדרש' המקרא הזה בישראל, אבל הדינים שבמקרא השני: "שפך דם האדם באדם דמו ישפך", שדרש ר' הנינא במדרש' שם: "בעד אחד בדין אחד, שופך דם האדם באדם אחד, שופך דם האדם דמו ישפך, על ידי שליחי", ראה בפי' המיוחס לרש"י שם: דכתיב: "שופך דם האדם באדם ופירושו על ידי אדם, דמו ישפך של שולח", וראה ב"י משח' שם), דינים הללו כשניתנה תורה נח חדשה הלכה בהם, שצריכים: עדה, עדים והתראה (ראה סנהדרין נ ב), ואין שליח לדבר עברה, שהיא המשלח מתחייב בדין אדם (ראה קידושין פג א, שכן ניתנה תורה באיסור, שחוס' חוץ", באופן שלא נשאר דינים אלה קיימים אלא לבני בני נח, כמיש בסנהדרין נ ב, לפיכך איר חנינא, כשבא לדרוש מקרא זה השני: "כולהם כהלכות בני נח, בעד אחד בדין אחד וכי". ועתה תחנה, איך דברי רז"ל במדרש' שהוכרנו מדוקדקים, בדרשם המקרא הראשון, אמרו: "השוכר את אחרים להרוג את חברו, להורות: כי אע"פ שעשה גם הוא מעשה, (כדברי המשליח הנ"ל), בכל זאת הואיל וכישראל אין שליח לדבר עברה, איננו נידון בב"ה, אלא דינו מסור לשמים, כנאמר: "אדרש נפש האדם", אבל במקרא השני שדרשוהו על בנינח, ובהם יש שליח לדבר עברה, שינו את לשונם, ואמרו: "דמו ישפך, על ידי שליחי", והורו בזה: כי גם אם לא שכר הורג, אלא שמינה שליח בדבור לבד, שילך ויהרוג את יריבו, דינו מסור לבני אדם שיספטו אשר, דמו ישפך, ומעתה מובן שהלכה לו ראייתו של התומים' מדברי המדרש' הללו, (דע), בראשית רבה' ס' ל' י"ד.

הפוסקים שחזקנו, שרג רסו), או כי אחרי שששט מתחייב המשלה שוב חלה החובה כל אלה האשמים

ד על פסקי דינו של אצלנו שעשועים קים — התוס' רסו), הגמוק"י ע"ה), — כי רק אך מעשה פלילי, הוא ים עושה גם הוא לו שכר פעולה.

השוכר את אחרים הואיל ונאמר על מקרים הרמב"ם ה' רוצח ג' מסור לשמים, שופך דמים הוא, ועון ד נראה הדבר לחכמי אמר, שהמשלה מטור עדי שקר גמי, מהו כרי מי שומעין? בדין שמים גמי לא בדין שמים עכ"פ, ד וכו' מועילה, אלא ד"ה הנ"ל בחזקתה, ובהנחת הרצח-ה' כרי הרמב"ם הנ"ל

ב (כ א) על שמו, זה, אבל בהגא"ש א"ד.

ל, ולפיז י"ל: כי פולתו, כולו או ל אמ רק הבטיח יב אין כפן מעשה